

# GÁRADA JOUN JA ADÍMUREJABALIN HEBRÉO

---

## Adímurejaali Búngiu lídaangiñe Lira

**1** <sup>1</sup>Lídan meja dan le sügújalibei, adímurejati meja Búngiu joun binádu wagúbürigu sarágu weíyaasu lúma lídan sarágu luwúyeri, jádaangiñe profétagu, <sup>2</sup>guetó, lídoun buri lagúmujoún dan le, adímurejaali woun lídaangiñe Liraú. Lídaangiñe Liraú le, ladúgei uboú, áni rúlaali sun cátei lun. <sup>3</sup>Arúfuda lumúti Liraú Búngiu luweírigun Lúguchi luoúgua, ligía méme Búngiubei, ligía ágüdajabalin sun cátei láu lerérun le gabáfubei. Lárigiñe lachíbuni wafígoun, ába lañúurun luefígiñe loúnwenren lála Búngiu, le Súnti Gabáfu, siélu.

## Weíriguti Liraú Búngiu sügú jáu ánjeligu

<sup>4</sup>Núbinjali Liraú Búngiu lun weírigubei lan jawéi ánjeligu, resíbijali ában ubáraü ñnugutimaati jawéi queísi lalágaante queísi Liraú Búngiu.

<sup>5</sup>Maríñagunti Búngiu ni ában weíyaasu lun ni ában ánjeli.

Niraú amúrtü,  
rúnaali ubáraü le bun ugúñe,  
maríñagun ligía luágu ni ában ánjeli.

Áuba Búguchi,  
amúrúme nisáani.

<sup>6</sup>Ánjeinti dán meja le loúnajaabalin Liraú le ábanrügüti uboúagun, aríñagati. Judúgua jamá sun nání ánjeligu lun.

<sup>7</sup>Laríñaga jawágu ánjeligu.

Adúgatina lun ítara jamá nání ánjeligu camá garábali,  
adúga áu lun ítara jamá camá wátu geméti,  
oúnagüleigu jagía ja esériwidubadina.

<sup>8</sup>Ánjeinti lun Liraú aríñagati Búngiu ítara.

Búngiu, lúntibei súnwandan bañúurun luágu bála lun barúejan,

láu ában úaraguni bagúmadija.

<sup>9</sup> Jínsiñeti le richáguabei bun, iyéreeguti le wuríbabei bun, ligía níchugunbei, áu le Bubúngiute, gíbetima ugúndani bídoun sügú jáu bíbirigu.

<sup>10</sup> Áriñagati gíñe.

Amúrü le Abúremein, lídan lagúmeseja, adúga bumúti uboú, láu bújabu badúgei siélu.

<sup>11</sup> Lagúmuchuba siélu lúma uboú, ánjein amúrü, beréderuba lun sun dan. Liábiba siélu lúma uboú lun laweýadun quei anáanguni,

<sup>12</sup> babáruchagubaña quei ában daúguaü, jasáansirúaba quei anáanguni.

Ánjein amúrü, ában mémebadibu, magúmuchunbei bibágari.

<sup>13</sup> Maríñagunti Búngiu ni ában weýaasu lun ni ában ánjeli.

Núrúba lueígiñe noúnwenren darí lun nagáñeiragüdünibu jawágu báganiñu,

ru náñame bújaburugun.

<sup>14</sup> Sun ánjeligu, espíritugu esériwidutiña lun Búngiu jagía, oúnajoútiña lun jíderaguniña ja lúnbaña jerésibiruni asálbaruni lídaangiñe jaffgoun.

### Lúnti woúnigiruni wasálbarun

**2** <sup>1</sup> Queí ítara líña lubeí luweírigun Liraü Búngiu, lúnti lubeí weténiruntima lun ugánu le agáamba wamáalibei luágu, lun madíreirun wamá lueí úma. <sup>2</sup> Chourúati lilúrudun Búngiu lé meja íchugúbei joun güriúa jádaangiñe ánjeligu lídan meja ámu dan, áni ja adúraagubalin, madúgün jagía gásu láu, áburujati ligáñi Búngiu jawágun láu iríchaü. <sup>3</sup> Gúbumetí wafáyeija luágu wafígoun ánjein moúnigirun wamá oúnwenbun asálbaruni le resíbi wamáalibei lúmagiñe Jesucrístu le Wasálbaragüle. Wabúreme Jesucrístu guánarügü adímurejabei luágu asálbaruni le furúmiñe, lárigiñe, ja agáambubalin, ában jásügüragüdüni woun láu ában achoúruruni luágu inárüni lan. <sup>4</sup> Núrúgüda láali gíñe Búngiu ugánu ligía woun láu buri seíni lúma sarágu buri miláguru lúma láu Sífiri Sándu le líchugubei woun láu amúñegueinarügü luwúyeri ubáfu queísi labúseeruni.

### Jesucrístu quei libiríña

<sup>5</sup> Míchugun lumúti Búngiu uboú líte le uágubei wadímureja lábun jagúmadijan ánjeligu, <sup>6</sup> lubáragiñe líra, laríñajare tídan Lerérün.

Búngiu, ¿cáteiñeinsan wügúri lun barítaguba lan luágu?

¿Cáteiñein wügúri goúwedaditi badíjeridunbei láu?

<sup>7</sup> Rúbumuti únabu jaweí ánjeligu luágu murúsun dan, daúguagüda bumúti láu uweíriguni lúma inébesei, ru amúrü ubáfu lun luágu sun cátei le badúgübei,

<sup>8</sup> rúbumuti sun cátei lábugiñoun lagúmadijan.

Dan lubeíti le líchuguni Búngiu sun cátei lábugiñoun lagúmadijan güirígia, mígirunti ni cáta lun mámabei lan lábugiñe. Láu sun líra, aríja wamúti luágu mámagili lan sun cátei ñúdunti láu le lubefbei wügúri. <sup>9</sup>Ánjeinti lídan Jesucrístu, aríja wamúti lagúnfulirun sun dimúrei le, ligía meja ában güirígia le líchugubei Búngiu únabu jawei ánjeligu luágu murúsun dan. Láu luweírin línsiñejabu Búngiu woun, ánjati lun loúnwen Crístu jawágu sun güirígia, áni guetóti, daúgu líña láu uweíriguni luágu oúweni le lasúfurirubei.

<sup>10</sup>Sun cátei níjein lun Búngiu, áni lídaangiñeti gíñe, áni buséti Búngiu lun gafánran jamá sun lirájünü lídan luweírigun. Ligía lúnti lubei buga lasúfurirun Liraú Búngiu, le Jesucrístu, queísi ában güirígia lun ligíaba lan ában asálbaragülei gumúti láu asúfuriruni. <sup>11</sup>Ja edéregerúabaña jarúma lun Búngiu lúma Liraú le edéregerubaliña ítara, sun jagía ában meme Úguchili—Búngiu. <sup>12</sup>Ligía úa lubei nibúsigari lan Liraú Búngiu lun lagúaruniña lamúlenu jáma lítunu dan le laríñagun lun Búngiu, queísi бүрүүәһу lan tídan Lerérun Búngiu.

Nadímurejaba buágu joun namúlenu jáma nítunu,  
nerémujaba luágu buweírigun lagánagua adamurini.

<sup>13</sup>Aríñagati gíñe.

Neménigiduba luágu Búngiu.

Aríñagati gíñe.

Anája, jáma isáanigu ja líchugubaña Búngiu nun.

<sup>14</sup>Ja jasáanigu ában família, ában meme jítaü jagía, ítara gíñe, wügúri meja gíñe garaúwarügüti Jesúsu, lun meja gayáraabei lan loúnwen, gayára lámuga lagúnrinchaguni lubáfu Máfia le ídaangiñebeí liábin oúweni joun güirígia. <sup>15</sup>Ítara líña gidá lumuti Jesucrístu janúfude güirígia, já meja aganoúbaña quei idámuni lun anúfudei lueí oúweni. <sup>16</sup>Masáliragunti Crístu queísi ánjeli lun líderaguniña ánjeligu, salíti queísi wügúri garaúwarügüti lun líderaguniña güirígia lífedi, ja linébaanfaangu Abrahám, ja lúnbaña jafíñerun luágu. <sup>17</sup>Lúnti líra, gásu meja ítara lúba lan queísi libíriña, lun liábinba lan lun ábanbei lan fádiri íñutimaati, le úaraguati, láu gudémejabu joun güirígia, lun gíñe lachíbuni jafígoun güirígia láu ledéregeragun lúngua luágu gurúwa. <sup>18</sup>Áni queíti sáfuri lan, áni oúchagualeí Máfia, guetó gayáraati gíñe líderaguníwa lídan le woúchawagún.

### Weírigutimaati Jesúsu lueí Moisés

**3** <sup>1</sup>Ítara líña lubeíti, nidújeñu derégeguatiña jóungua lun Búngiu, quei jádaangiñetün lan ja únbaña wájali lan Búngiu lun jaganoun lúma siélu, téni jumá buídu lun Crístu le loúnajabei Búngiu, le gíñe fádiri íñutimaati le lánina affñeni le wawágubei. <sup>2</sup>Úaraguati Jesúsu lúma Búngiu lídan sun wadágimanu le únbei lanúadirei, queísi meja gíñe úaragua lan Moisés lídan sun lesériwidun jádan lufámilian Búngiu. <sup>3</sup>Gadúnatimaati Jesúsu uweíriguni sügú láu Moisés ítara quei resbítima lan le adúgübei ában múna uweíriguni sügú táu múna to

ladúgüiboun. <sup>4</sup>Sun muna adúgarügü lumútu som gürígia, áni Búngiu adúgüibalin sun cátei le nŕjeinbei. <sup>5</sup>Ítara liñáti, úraguati meja Moisés lídan lesériwidun jádan lufámilian Búngiu queísi ában esériwiduti lun Búngiu, wadágimanu lé meja ladúgübei, ában liyáwa inárüni le lúnbei lasúbudiragüdúniwa lídan dan le lúnbei liábin. <sup>6</sup>Ánjeinti Crístu, úraguati queísi isáani jádan lufámilian Búngiu, áni jádaangiñetiwa família jagía ánjawa derégüdagu méme, ánjawa gíne affíne darí lúmoun woúnwen, gúndaañu lídan eménigini le wawágubei.

### Eméraaguni joun lumútuniña Búngiu

<sup>7</sup>Ligía lubeíti, lúnti wagáambuni le laríñagubei Sífiri Sándu tídan Lerérun Búngiu.

Ánjein jagáamba le laríñagubei Búngiu ugúñe,

<sup>8</sup>medéreratá janígi queí meja tedérerun janígi magáambaditiña ja ouchagubalin Búngiu lídan fulásu mageírawati.

<sup>9</sup>Lídan bián-wein irúmu le jáubei ñi, jóuchagua jamútina binádu jagúbürigu lídan fulásu ligía, líña Búngiu, láu sun aríja jamáni buri cátei le nadúgübei.

<sup>10</sup>Ligía nagáñidunbei jáma gürígia jagía, ába naríñagun. “Súnwandan charárañu jamá tídan janígi, májatiña jafálaruni úma le narúfudubei joun.” <sup>11</sup>Ligía nagáñidunbei jáma,

ába náfiñurun luágu mebélubaña lan lídoun fulásu lé yebe aráanse náalibei jabá lun jeméraagun ñi.

<sup>12</sup>Nidújeñu, toúnigi jumá lueí tedérerun janígi lun jadisedun lueí Búngiu le wínwanbei láu mafíñerun jumá luágu. <sup>13</sup>Lubáragiñe líra, rújuma gurásu júniwagua ságü wéyu, sun níjangua lan dan. Toúnigi jumá lueí leyéedagunün figoú, edéreragüdounme janígi, <sup>14</sup>lugúndun ánjawa ítara méme derégüdagu darí woúnwen lídan afíñeni le wawágubei lúmagiñe furúmiñeti, gafánraanbadiwa lúma Crístu.

<sup>15</sup>Níjangua dimúrei le, le gíne woúnbei, wagía le wínwanbei lídoun buri dan le.

Ánjein jagáamba le laríñagubei Búngiu guetó,

medéreratá janígi queí jagúra ja magáambadibaña lun Búngiu.

<sup>16</sup>¿Cátañati agáambubalin lumálali Búngiu, lárigiñe, ába jagáñidagüdúni láu luríban jagáburi? Sun ja laságarubaña Moisés Ejíptogiñe. <sup>17</sup>¿Cáti úma lagáñida Búngiu bián-wein irúmu? Jáma ja afígounjabaña, ja ouwegubaña lídan fulásu mageírawati, ába ligirúniwa jábu ñi. <sup>18</sup>¿Cáti un láfiñura Búngiu luágu mebélubaña lan lídoun fulásu lé yebe aráanse láalibei joun lun jeméraagun ñi? Joun ja adúraagubalin le lubeíbei. <sup>19</sup>Ítara líña lubeíti, goúnigi jumá lun jafíñerun meme darí lúmoun joúnwen, lugúndun ladúga mafíñeni le jawágubei binádu wagúbürigu, siñá lubeí meja jebélurun lídoun fulásu le aráanse láalibei yebe Búngiu jabá.

**4** <sup>1</sup>Guetó lubeíti njeingua béna júnren woun lun gayára lan webélurun lídoun eméraaguni le aráanse láalibei Búngiu woun siélu, lúnti goúnigi wamá, siñádügü liñeín lebélorun ában wádaangiñe, dánme lachúlürün óra lun woúnwen. <sup>2</sup>Lugúndun apúrichijóuali gíñe ugánu luáguti asálbaruni woun queísigubeirügü joun binádu wagúbürigu, mesériwinti lun ni cáta joun jagáambuni ugánu ligía lugúndun agáamba jamúti, mafiñerunga luágu. <sup>3</sup>Ánjeinti wagía le afíñeelibei, wagíaba ebélura lídoun eméraaguni le, le uágubei laríñaga Búngiu.

Ligía nagáñidunbei jáma,

ába náfiñurun joun luágu mebélubaña lan lídoun fulásu le aráanse náalibei yebe jabá lun jeméraagun.

Ítara líña lerérun Búngiu jawágu binádu wagúbürigu. Aráanserúati fulásu lánina eméraaguni joun lúmagiñe wéyu le lagúmuchi Búngiu ladúgüni uboú, <sup>4</sup>queísi labúrüdúniwa tídan Lerérun Búngiu luágu lisédün wéyu.

Ába leméraagun Búngiu lídaangiñe sun luwádigimari luágu lisédün wéyu.

<sup>5</sup>Aríñawagúaya ligía tídan Lerérun tugúya ítara.

Mebélubaña lídoun fulásu le aráanse náalibei yebe jabá lun jeméraagun.

<sup>6</sup>Láu dimúrei buri le, subúdi wamúti luágu aráanserúañu lan fulásu lánina eméraaguni jabá güriegia, ja binádu wagúbürigu, ja furúmiñebaña agáambeí ugánu lánina asálbaruni, mebélutiña ladúga maffíñeni le jawágubei lun Búngiu. <sup>7</sup>Ligía laráanserunbei Búngiu ámu dan lun gayáraabei lan jebélurun iséri güriegia lídoun jeméraagun, lugúndun adímurejati Búngiu lídaangiñe lé meja laríñagubei Davíd sarágu dan lárigiñe, tídan Lerérun Búngiu.

Ugúñe, láu jagáambuni le laríñagubei Búngiu,

medéreatá janígi lun.

<sup>8</sup>Lun jamúga fulásu lan lé meja ñíjin lubeí lanúgaña Josué Israelítagu fulásubei lánina eméraaguni le uágubei ladímureja Búngiu, madímurejaanyati jamúga Búngiu sarágu irúmu lárigiñe jebélurun Israelítagu lídoun jageíra luágu “ugúñe lan dan” lun jagáambuni Búngiu, gayára lámuga jebélurun lídoun jeméraagun.

<sup>9</sup>Ítara líña lubeíti, njeingua ában eméraaguni le gumúti joun lánigu Búngiu,

<sup>10</sup>lugúndun le ebéluruti eméraagua lúma Búngiu siélu, eméraaguati lueí luwádigimari ítara quei leméraagun meja Búngiu lueí luwádigimari lárigiñe ladúgüni uboú. <sup>11</sup>Lúnti lubeíti wafiñerun le tímatimaati luágu Jesucrístu lun gayára lan webélurun lídoun eméraaguni siélu, faládügü liñálin ában wádaangiñe jáni já meja mafiñerunbaña jémpulu, ábame leféridirun.

<sup>12</sup>Lugúndun mítaraantu Lerérun Búngiu queísi ában cátei le jiláalibei, lubáragiñe líra, gabáfuti lun lasáansiraguni wagáburi. Belútu tídoun wanígi queísi ában efeín to biángua tamána, belú tugúya chülú túmoun wawáni lúma wáni espíritu. Furáangugüda tumúti sun warítangun lúma sun wayúmajan, arúfuda tugúya cátañañadiwa lan. <sup>13</sup>Úati ni ában güriegia le ladúgübei Búngiu lun gayára lan larámudagun lueí laríjin Búngiu, furánguti sun cátei lun, le únbei lúmaba lan wagúsera.

### Jesúsu wafádirinebei le tímatimaati

<sup>14</sup>Jesúsu le Liraú Búngiu, ligía wafádirinebei le tímatimaati, le belújalibei siélun lun laráramun ligíbugiñe Búngiu abúyeija luágu wafúleisein. Ligía lunti lubei derégüdagu méme wamá lídan ligáburi wafínen. <sup>15</sup>Gayáraati gudémejabu lan Jesucristu le wafádirinebei woun luágu wadébilin, lugúndun ligía guánarügü súfuriti sun luwúyeri oúchwaguni quei wagía, mafígounjaanti. <sup>16</sup>Ligía lúnti lubei wayarafadun lun Búngiu le jínsiñejabúbei woun, láu affíneni, lun gudémejabu lan woun, íderagua láwame láu lareíni lídan wemégeirun.

**5** <sup>1</sup>Según wagáburi, wagía juríu, ságü ában fádiri le ínutimáabei anúadajóuati wádaangiñe lun ligíaba lan wachúgüdina ligíbugiñe Búngiu, lun gíñe líchuguni edéweejani lun Búngiu luegiñe jóubadina gürígia, lúma adágaragüdüni luágu lifígoun lúma luágu jafígoun jíbiri gürígia. <sup>2</sup>Quei débili lan fádiri guánarügü quei furúmieguaügü gürígia, gayáraati gudémejabu lan joun gafígountiña jáma acháragadutiña, <sup>3</sup>áni ladúga lidébilin guánarügü queisi furúmieguaügü gürígia, gásu gíñe ladágaragüdün luágu lifígoun guánarügü queígubeirügü luágu jafígoun jíbiri gürígia.

<sup>4</sup>Siñáti ladáagun ában gürígia lúngua fádirime le ínutimaabei láu láni lúngua, Búngiu anúadirubalin, rúleí ubáraü le lun queisi meja lasúseredun lun Aarón lé meja furúmiñeti fádiri le ínutimaabei. <sup>5</sup>Ítara líña lasúseredun lúma Cristu, máma ligía íchaagubei lúngua fádirime ínutimaati láu láni lúngua, Búngiu íchugubalin ubáraü weíriguti le lun quei buga laríñaguni lun.

Niraú amúrü,  
rúnaali ubáraü le bun ugúñe.

<sup>6</sup>Aríñagati gíñe tídan méme líburu to Lerérun Búngiu.

Fádiri amúrü lun sun dan,  
le líbe Melquisedéc.

<sup>7</sup>Dán meja le laganoúnbei Cristu ya ubouágu, ayúmuraguati meja láu umálali jéreti lúma sarágu águiraü lun Búngiu le gabáfubei lun leséfuruni lídaangiñe ouweni le lúnbei lasúfurirun. Ába lagáambuni Búngiu ladúga derégeguñu líña lan Cristu lúngua lun lugúndan Búngiu. <sup>8</sup>Láu sun Liraú lan Búngiu Cristu, chülúti dan lun larúfuduni lagáambadi láu lawánduni asúfuriruni. <sup>9</sup>Núbinti lun ábanbei lan asálbaragülei le gumúti láu lasúfurirun, lun gíñe ligíaba lan íchigei asálbaruni le magúmuchaditi joun sun ja ñüdüntiña láu le lubeíbei. <sup>10</sup>Ába lanúgüni Búngiu Cristu quei fádiri ínutimaati líbe Melquisedéc.

### Wuríbani le líchugubei lígirúniwa affíneni

<sup>11</sup>Gíbeti lúnti waríñaguni jun luágu Cristu lúma Melquisedéc, jénreenguti laríñawagún furáangu, lugúndun siñá lan gunfaráanda jumáni. <sup>12</sup>Sügújali

sarágu dan lúmagiñe jasálbarun, lúnti jamúga gayáraajali lan jarúfudajani Lerérun Búngiu joun ámu, áni busén mémegidün narúfudajaniya buri cátei létima ménreengúnbei lídaangiñe Lerérun Búngiu jun. Irájüñügídün lídan jafñen, queísi irájüñü ja gásubaña játun míligi lubáragiñe jamúga jeígin eíginí le dúgüdati. <sup>13</sup>Afñetiña ja buséngiñabaña larúfudajoúniwa cátei létima ménreengúnbei tídaangiñe Lerérun Búngiu joun, ítara jáña quei irájüñü ja gurágiña—úagili gunfaráanda jamáni Lerérun Búngiu buídu. <sup>14</sup>Ja weínamujañábaña lídan jafñen, subúdi Lerérun Búngiu joun buídu, subúdi jameí arúfudajani le buídubei lúmoun le mabuídunbei.

**6** <sup>1</sup>Queímoun méme lubéfti wabáruaguóun lídan wasúbudin luágu Lerérun Búngiu, ígira wamámugei arúfudajani le ménreengúnbei libúgürü Crístu lun watúriajani lujúlilin-ágei. Marítagua wamá luágurügü lébu wafñen, queí buri ligirún binádu igáburi le málati, lúma buri afñeni luágu Búngiu, <sup>2</sup>arúfudajani luágu badísei, líchugúniwa újabu jábulugu afñetiña, jásaarun jiláaña lídaangiñe ouweni, lúma lagúmujoún lagúseragüdúniña Búngiu gürígia, <sup>3</sup>queímoun wabáruaguóun lídan wasúbudiruni lujúlilin-ágei Lerérun Búngiu, láu lubáfu wawágu.

<sup>4</sup>Gürígia ja resíbi jamáalibei larúgounga ában weíyaasu, resíbi jameí Crístu queísi jasálbaragüle, resíbi jameí gñe Sífiri Sándu, <sup>5</sup>geféentiña luágu ugúndani le jasándirubei láu jalíjanun Lerérun Búngiu, lúma lubáfu Búngiu le siélubei jawágu ya ubouágu— <sup>6</sup>ánjein jíchiga janágan luágun Crístu lárígiñe sun cátei líra, ába jagíríbudun járigouún lídoun binádu jagáburi, siñáalime jaságüríjan, siñáalime gñe lánigu jamá Crístu. Lun jamúga jíchuguni janágan luágun Liraí Búngiu lárígiñe jafñerun luágu, queísigubeirügü jamúga jádaraguñeinya lan luágu gurúwa, jéjerajaña gñe láu jagíbugiñe gürígia. <sup>7</sup>Gürígia ja eíbugubaña buídu lúma Crístu, ítara jáña quei múa le achúurubalin júya le áburujabei luágun, ában líchugun múa ligía ában alúbajani buíti joun ja ñadágimeinbalin, ladúga binílaali lán buga Búngiu múa ligía. <sup>8</sup>Gürígia ja íchugubaña janágan luágun Crístu, ítara jáña quei múa le ñí lumuti lájücha jíyu lúma lagúbüri jíduru, úati ju lan lun ni cáta. Láburujaba lábun línaragun Búngiu, ábame lagudún.

### Eménigini le adúgübei lun derégüdagu wamá

<sup>9</sup>Láu sun wadímurejan ítara, nidújeñu jínsiñetiña nun, afñetiwa luágu ítara júba lan quei múa le íchugubei inádiri buíti, áni jibíjubei sun abíniruni le ñúbinbei woun luágu wasálbarun. <sup>10</sup>Lugúndun úaraguati Búngiu, áni mabúlieidun lubeí le adúga jumáalibei, lúma ínsiñejabuni le arúfuda jumáalibei lun láu jíderaguniña jidújeñu luágu afñeni, cátei le anjúnjaguabei adúgei. <sup>11</sup>Buséntiwa lun ítara méme lan cáda ában jídaangiñe, arúfudei afñeni le darí lúmoun joúnwen, lun gayáraabei lan jibíjini le jagúrabubei—lun jebélurun siélun. <sup>12</sup>Mabúseerúntiwa lun jamágualigudun lídan cátei le lání Búngiu, busénrügütiwa lun jáyeijani jagáburi já meja afñebaña buídu buídu luágu Búngiu, awánda jameí sun asúfuriruni luágu, ába jerésibiruni le uágubei laríñaga Búngiu luágu líchugubei lan jun.

<sup>13</sup>Dán meja le laríñagubei Búngiu lun Abrahám luágu labínirubei lan, fiñúti luágu guánarügü líri ladúga úa lan ámu weírigutimáati lueí lun láfiñurun luágu, <sup>14</sup>ába laríñagun. “Nabínirubadibu sarágu, níchuguba gíñe sarágu adúgawaguni bun.” <sup>15</sup>Agúrabajati Abrahám láu gurásu, ába lerésibiruni le uágubei laríñaga Búngiu lun. <sup>16</sup>Dan le jáfiñurun güirigia, luágu ában le weírigutimáati jaweí jáfiñura, áni choúrujaña ligíati ában cátei láu fiñún, úaali ámu cátei lun laríñawagún. <sup>17</sup>Ligia lachoúrurunbalin Búngiu lerérun láu fiñún, lugúndun busén lan larúfuduni furáangu woun, wagía le lúnbei werésibiruni lalágaante Abrahám, luágu lagúnfulirubei lan lerérun luágu wasálbarun, masáansirunga ni cáta lídaangiñe. <sup>18</sup>Rúlaali Búngiu lerérun woun, rúlei láfiñurun luágu, bián cátei ligía, gayáraati wemenigidun luágu, ladúga siñá lan leyéejan Búngiu. Áni láu cátei ligía, sun ja ñúbinbaña lun Búngiu lun jasálbarun, gayáraati janúgün gurásu, gayáraati jasúbudiruni le tímatimaati luágu jasálbaruba lan áni jebéluruba siélun. <sup>19</sup>Ágüdaja lumútu eménigini le wawáni derégüdagu, choúruñu, queísi lágüdajanun oúnguru ugúnein derégüdagu. Choúruwañu líña eménigiruni le wabíjibeí buídu buídu, ragúñu líña luágu Búngiu lídan fulásu sándutimáati siélu, <sup>20</sup>le ñíjin lubeí lebélura Jesúsu ában weíyaasu wawágu lun ladáraruni úma wabá. Níjein ñi guetó afádirija wawágu ligíbugiñe Búngiu queísi ában fádiri iñutimáati le líbe Melquisedéc.

### Jesúsu fádiri líbe Melquisedéc

**7** <sup>1</sup>Melquisedéc le, urúei lídan meja fulásu le gíribei Sálem, lufádiriñein gíñe Búngiu le iñutimáabei. Dan le lagíribudunbei Abrahám wuríburugugiñe lárigiñe lagáñeiruni wuríbu jawágu urúeigu, ába láfuridun Melquisedéc lubároun, ába labíniruni, <sup>2</sup>ába líchuguni Abrahám ában lídaangiñe cáda díisi lídaangiñe le lagáñeirubei lídan wuríbu lun. Míni lan íri Melquisedéc lídan furúmiñeti cátei, “urúei richáguati” queí mejati lurúeite lubeí Sálem, áni “darángilau” míni lan Sálem, ítara líña lubeíti “lurúeite darángilau” Melquisedécbei. <sup>3</sup>Ibídiñewati ca lan lagúbüirigubaña, ibídiñeti gíñe ca lan linébaanfaangubaña, ibídiñewati ni cáta libúgürü lagúriajóun ni libúgürü loúnwen, liyáwa Liraú Búngiu ligía, ában fádiri lun sun dan.

<sup>4</sup>Aríja jumeíti luágu weírigu lán meja Melquisedéc. Abrahám guánarügü lé meja binádu wadúje, rulumuti ában lídaangiñe cáda díisi lun lídaangiñe le lagídarubei jaweí urúeigu lídan wuríbu. <sup>5</sup>Según lilúrudun Moisés, fádirigu ja linébaanfaangu Leví lúnti jagúburajani ában lídaangiñe cáda díisi jámangiñe güirigia lídaangiñe sun cátei, láu sun jadújeñu jamá, linébaanfaangu Abrahám jáledi. <sup>6</sup>Ánjeinti Melquisedéc, láu sun máma lan linébaanfan Leví, agúburaja lumúti ában lidíisin cátei lueí Abrahám, lé buga erésibirubalin dimúrei lúmagiñe Búngiu. Ítara líña labíniruni Melquisedéc Abrahám, <sup>7</sup>áni siñáti lasígeneruni ni ában luágu weírigutima lan le abínijabei sügú láu le abínirúabei. <sup>8</sup>Ya wádan, fádirigu ja erésibirubalin cáda lidíisin cátei, wügúriña



gouwedaditiña, ánjeinti luágu Melquisedéc, tadímurejan Lerérun Búngiu luágu quei luágu ában le wínwangili. <sup>9</sup>Áni gayáraati laríñawagún luágu Leví jáu sun fádirigu ja linébaanfaangu ja agúburajabalin cáda lidíisin cátei guetó, luágu fáyei jamáni gíne lun Melquisedéc lídan óra le lafáyeirunbalin Abrahám lun, <sup>10</sup>lugúndun lídan ában oúbaí, barú lumutiña buga Abrahám linébaanfaangu ja magúriajoungínabaña lídan lúgubu dan le láfuridunbei Melquisedéc lubároun.

<sup>11</sup>Jádaangiñe fádirigu ja linébaanfaangu Leví jerésibirei Israelítagu lilúrudun Moisés, áni Aarón furúmiñetibei jafádirin. Gürígia ja afálarubalin lúrudu ligía, lun jamúga gayára lan jasálbarun le tímatimaati lueígiñe, memégeirunwali jamúga lachúlaagun ámuya fádiri, máma líbe Aarón, líbe Melquisedéc. <sup>12</sup>Lugúndun dan le liábin fádiri lídaangiñe ámu adúgawaguni, sáansiwati gíne lúrudu lé buga lábugiñebei lafádirija. <sup>13</sup>Wabúreme Jesucrístu, queísi fádiri lídaangiñe ámu adúgawaguni queísi Melquisedéc, sáansiguati gíne lúrudu le lábugiñebei lafádirija. Taríñajare Lerérun Búngiu luágu lídaangiñeti lan ámu liraú Israél lueí Leví liábin Crístu—ában adúgawaguni le úagilibei ni ában jádaangiñe afádirijati. <sup>14</sup>Lugúndun subúdiwati buídu luágu jádaangiñe lan linébaanfaangu Judá liábin Wabúreme Jesucrístu, áni maríñagunti Moisés ni cáta jawágu adúgawaguni ja dan le ladímurejaanbei jawágu fádirigu.

<sup>15</sup>Áni furáangutimáati le dan le liábin Jesucrístu lun lafádirijan queísi Melquisedéc, <sup>16</sup>máma láu ában lúrudu le aríñagubei cába lan ídaangiñe adúgawaguni liábin, liábin lun fádiribei lan lugúndun gabáfu lan lun labágaridun lun sun dan. <sup>17</sup>Niján le laríñagubei Búngiu luágu Jesucrístu.

Ában fádiri amúrü lun súnwandan,  
le líbe Melquisedéc.

<sup>18</sup>Gumúguati lubeíti binádu gumádi le lilúrudunbei Moisés, le lábugiñebei jafádirijan Levítagu, lugúndun nírein lan mégeiti luágu, <sup>19</sup>mabáfuti lúrudu ligía lun lasálbaruniña gürígia lídaangiñe jafígoun. Lewéneguati, níjein ában iséri aráanseruni le buítimaati, le ídaangiñebei gayára lan wayárafadun lun Búngiu.

<sup>20</sup>Áni láu ában fiñún ladúgei Búngiu aráanseruni le lun Jesúsuba lan wafádiriñe. <sup>21</sup>Ja jíbiri fádirigu, máfiñurunwati dan le líchugunbei jafúlasun joun, ánjeinti luágu Jesús, le láubei fiñún líchugúa lufúlasun lun, laríñajare tídan Lerérun Búngiu.

Áu Búngiu le Abúremeinbei, fiñújadina bun,  
masáansiragun nubeí narítangun.

“Ában fádiri amúrü lun súnwandan,  
le líbe Melquisedéc.”

<sup>22</sup>Ligía Jesús lubeí achoúrurubei ában darádu buítimaati lueí le furúmiñeti.

<sup>23</sup>Já meja jíbiri fádirigu, chúlútiña agíbedagua lugúndun quei ába lán buri jóunwen, siñáti jasígirun, <sup>24</sup>ánjeinti Jesús, quei móunwen lan, másügürünbei lífisiute queísi fádiri lúmoun ámu. <sup>25</sup>Ligía gayára lubeí lasálbaruniña ja

ayárafadubaña lun Búngiu lídaangiñe le tímatimaati lun súnwandan, lugúndun gabágariti súnwandan lun layúmuragun lun Búngiu jawágu.

<sup>26</sup>Jesúsu lubefti fádირიბეი íñutimaati le wabúseerúbei. Jarúma ligía, úati wuríbani lídan, ni figoú, máma ligía ában jáma gafígountiña, iñurúa ligía íñutima lueí sun cátei siélu lun lañúurun lúma Búngiu. <sup>27</sup>Mítaraanti quei jíbiri fádირიგუ íñutimaatiña ja gásubei jáfarun anímaalu lun jadágaragüdüniña quei sacrificisiu ságü wéyu, furúmiñe luágu jafígoun guánarügü, lárigiñe luágu jafígoun jíbiri gürígia. Lubáragiñe líra, adúga lumúti Jesúsu sacrificisiu ábanrügü wefyaasu dan le líchaagunbei lúngua lun loúnwen luágu jafígoun gürígia. <sup>28</sup>Wügúriña ja débilibaña, jagía líchugubaña lilúrudun Moisés queísi fádირიგუ, ánjeinti lárigiñe lidáani lúrudu, ába láfíñurun Búngiu luágu Liraí lun ladúgüni fádირიმე, le buídubei adúgün le gumúti lun súnwandan.

### Jesúsu búyei lun ában iséri darádu

**8** <sup>1</sup>Le buítimaabei lídaangiñe sun le waríñagubei, luágu ítara líña lan wafádirin le íñutimaabei, áni ñurújali luegiñe loúnwenren Búngiu siélu, <sup>2</sup>áni lesériwiduña queísi fádირი lídan fulásu le sándutimáabei le ladúgübei Wabúreme Búngiu yágüta siélu, máma fulásu le sándutimáabei le jadúgübei gürígia ya uboúagu. <sup>3</sup>Sun fádირი íñutimaati líchugúniwa lun líchugun edéweejani lúma adágaragüdüni lun Búngiu, ligía gásu lubeí gñe nñjein lan som cátei lúnti ladágaragüdüni Jesucrístu lun Búngiu. <sup>4</sup>Lun jamúga yáñein lan Jesucrístu uboúagu, mámañein jamúga fádირი, lugúndun añájeingua fádირიგу adágaragüdütiña le uágubei laríñaga lilúrudun Moisés. <sup>5</sup>Fádირиგу ja, jadúgüni jawádigimari láu buri cátei le liyáwarügüti lé buri siélubei. Subúdi wamúti luágu iyáwaü lan, lugúndun le lubábei ladúgünun Moisés lúban Búngiu, ába laríñagun Búngiu lun. “Adúgabeítia sun cátei queísi iyáwaü to narúfuduboun bun luágu wúbü.” <sup>6</sup>Weíriguti lafádirijan Jesucrístu sügü láu jafádirijan fádირиგу uboúagu, queísigubeirügü buítima lan darádu le uágubei labúyeija lúma Búngiu luágu jáni gürígia fuleísei uboúagu, áni buítimaati cátei le líchugubei iséri darádu ligía.

<sup>7</sup>Lugúndun lun jamúga meja buídu lan furúmiñeti darádu le gumúti, le ladúgübei Búngiu jáma binádu wagúbürigu lídaangiñe Moisés, memégeirúnwati jamúga ábanya libíaman darádu. <sup>8</sup>Magúndaatí buga Búngiu láu furúmiñeti darádu ladúga mabáfu jamá binádu wagúbürigu lun jagúnfulirun lúma darádu ligía. Ába laríñagun tídan Lerérun.

Laríñajare Jabúreme Búngiu. Lachúlürüba wéyu lun nadúgün iséri darádu jáma buri linásiñun Judá lúma Israël.

<sup>9</sup>Mítaraanbei quei darádu le nadúgübei jáma binádu jagúbürigu le wéyu le nárügüdünbalin jájabu lun naságaruniña Ejíptogiñe, magúnfulirun jamúti meja nidáradun ligía, ligíati nígirunbáliña jóungua, líña laríñagun Búngiu.

<sup>10</sup>Niján darádu le lúnbei nadúgüni jáma linásiñun Israël lárigiñeme buri wéyu ligía, líña laríñagun Jabúreme.

Níchugubei nugúmadin lídoun jarítagun,

ábame nabúrújani tídan janígi.

Áubati Jabúngiute, jagíame nánigu.

<sup>11</sup> Memégeirúnwabei lun larúfudajoúniwa nuágu,

maríñagunbei wügúri ni lun lidúje ni lun libíri lun jasúbudiruni

Búngiu le Jabúremebei,

lugúndun jasúbudirubadina súngebey,

lúmagiñe le ñúraütimaabei darí lúmoun le weíritimaabei jádaangiñe.

<sup>12</sup> Ferúduna nubei wurfbani le jadúgubei,

nabúlieidubei jafígoun lun sun dan.

<sup>13</sup> Adímurejaali ligía Búngiu luágu ában iséri darádu, rúlaalírrügü líña le

furúmiñeti quei binádu, áni cátei le binádujalibei, mayúsurunwadügüyaali.

### Lúban Búngiu to ubouáguna túma Lúban Búngiu to siéluna

**9** <sup>1</sup> Lídan meja le furúmiñeti darádu le ladúgubei Búngiu jáma binádu wagúbüriugu, rulumuti meja gumádi joun ída kúba lan jájuduragun lun, ñíñoun gíñe ában múna to sánduboun ya ubouágu to lúbanboun Búngiu. <sup>2</sup> Ítara líña ligáburi taráanserún múna tugúya. Múnada, ñíñein bián rúmu, lídan furúmiñeti rúmu le gíribei Fulásu Sándu, ñíñein lébu sanúdelu lúma dábulu le ñí tubei fein to biníwaboun. <sup>3</sup> Ñíñoun ában bélu labádinagua bián rúmu ligía, Fulásu le Sándutimáabei líribei libíaman rúmu. <sup>4</sup> Lídan rúmu ligía, ñíñein ában latártü gólu lun lágudajoún cupáli ñi, túma bágüsi to lánina darádu, gólu sun touba. Turágeirugu bágüsi tugúya, ñíñein ában ágeidinaú gólu le gádaanbalin eíginí le gíribei maná, ñíñein gíñe luwénwen Aarón le ájüchagubei, lúma dúbü le uágubei labúrújoía díisi gumádi le líchugubei Búngiu lun Moisés. <sup>5</sup> Tougiñe bágüsi tugúya, ñíñoun jayáwa querubínes, ja queísigubeirügübaña ánjeligu, arúfuda jamúti querubínes jagía luágu ñíñein lan Búngiu lídan fulásu ligía. Darúguatiña táu bágüsi tugúya, le ñí lubei ferúdunawa lan figoú, láu jarúna. Mabúseerúntiwa wadímurejan sarágu luágu buri cátei le guetó.

<sup>6</sup> Aráanseñu líña buri cátei ítara, belútiña fádirigu lídoun Fulásu

le Sándubei ságü wéyu lun jafádirijan. <sup>7</sup> Ánjeinti lídoun Fulásu le Sándutimáabei, fádiri rügüñein íñutimáati ebélura ñíjin ában weíyaasu lídan irúmu, áni dan le lebéllurun, gásu lanúgün játa anímaalu lun ladágaragüdün luágu lifígoun guánarügü lúma luágu jafígoun gürígia.

<sup>8</sup> Láu cátei le, larúfudajaña Sífiri Sándu woun luágu sun lan seríwigili lan Fulásu le Sándubei lúma buri sun igáburi le adügübei ñi, madárarúngili úma lídoun Fulásu Sándutimáati. <sup>9</sup> Sun igáburi lé meja adügüwabei lábugiñe binádu lidáradun Búngiu, liyáwa iséri lidáradun Búngiu wáma le seríwigilibei lídan dan le. Cátei lé buri meja íchugúbei lun Búngiu, lúma cátei le adágarawagüdúwabei lun lábugiñe binádu darádu, siñáti meja larúmadagüdünun jawáni ja agúnfulirubaña lúma Búngiu ítara. <sup>10</sup> Lúrudu buri lánina binádu darádu luágu jagúnfulirun lúma Búngiu, luáguti eíginí

le lúnbei jeígin güirígia, unñein le lúnbei jätuni, lúma buri igáburi lánina arúmaduni, mabuíduragüdün lumútu buri cátei líra uwáni, lúntirügü lesériwidun darí lasáansiruni Búngiu sun cátei láu liábin Crístu.

<sup>11</sup>Láu liábin Crístu, guetó ligía fádiri íñutimáabei luágu iséri darádu le íchugubei ubuíduni woun sügü láu le binádubei. Lúban Búngiu le ñí lubei lafádirija, buítimaatu sügü táu tó meja ubouaguboun. úati mégeiti tuágu, ladúga máma jadúga güirígia múna to siéluboun, to uáguboun nadímureja. <sup>12</sup>Belújali Crístu lídoun Fulásu Sándutimáati siélu le ñí lubei Búngiu, máma lun ladágaragüdün jata gábara jáma bágasu ñúbürigiña luágu jafígoun güirígia, dagágüda lumúti líta guánarügü. Láu ábanrügü lebéllurun, ligía íbíjaali asálbaruni magúmuchaditi woun. <sup>13</sup>Inárüni luágu lábugiñe lan binádu darádu, gabáfuti meja jata bágasu jáma gábara, lúma jabálgín bágasu ñúbürigiña, lé buri áturawagúbei jawágun ja marúmanbaña, lun ledéregeruniña lúma lun larúmadagüdüniña bougudigiñe jabíti ligíbugiñe Búngiu. <sup>14</sup>Áni ánjein ítara líña lubei, igúbumégia gabáfutima lan líta Crístu! Lídaangiñe Sífiri Sándu le magúmuchadibei, rúguati Crístu lúngua lun Búngiu quei ában adágaragüdüni luágu wafígoun le úati dáseiti luágu, áni jarúmagüda lumútu líta wawáni, gidá lumútiwa lídaangiñe lidíjeri aríttaguni luágu wagúnfulirun lúma binádu darádu, adúga lumútiwa lun wabúseerun wesériwidun lun Búngiu le wínwanbei.

<sup>15</sup>Ligía Jesucrístu lubei býeibeí lun ában iséri darádu le adúga láalibeí Búngiu wáma. Loúnwenbei Crístu lun ferúdunawa lan figoú le adügúbei lábugiñe binádu darádu, lun gíñe ja lan únbaña wájali lan Búngiu lun lánigu jamá, gayára lámuga jerésibiruni labínirun Búngiu le laríñagubei luágu líchugubei lan queísi alágan. <sup>16</sup>Lugúndun dan le líchugun ában güirígia lújabu árigi tuágu ában gárada luágu alágan, mabáfutu gárada tugúya darí lun lasúbudirúniwa luágu jiláali lan güirígia ligía. <sup>17</sup>Mebégitu gárada tugúya dan le wínnangili güirígia ligía, darí dan le jiláali. <sup>18</sup>Ligía gíñe láu lubei léserun jítaü ladügúwa furúmiñeti lidáradun Búngiu jáma lumútuniña. <sup>19</sup>Subúdigüda lumúti Moisés sun lugúmadina lúruðu joun sun güirígia, lárigiñe, ába lanúgün gamísa funátu lúma lilímun isópo, ába ladúduragüdüni lídan dúna lúma jata bágasu ñúbürigiña jáma gábara, ába labájichagunun lilíburuna lúruðu jáma gíñe sun güirígia. <sup>20</sup>Ábati laríñagun joun. “Níján jítaü le achoúrurubalin lidáradun Búngiu júma.” <sup>21</sup>Bajígua lumútu gíñe Moisés Lúban Búngiu lúma sún buri cátei le ayúsúrubei lídan jájuduragun lun. <sup>22</sup>Según lúruðu ligía, jarúmagüdúwati sun líbe-ágei cátei láu jítaü, áni úati ferúdunawa lan figoú ánjein úa láwiýurun jítaü.

### **Lachíbuni loúnwen Crístu wafígoun**

<sup>23</sup>Busénwati lubei mejati ladágaragüdüniwa jata anímaalu lun larúmadawagüdün buri cátei le, sun líra, iyáwaü rügüñein lun cátei le inárüniti le siélubei, le ñí tubei Lúban Búngiu tímatimaatu, áni busénwati

ladágaragüdüniwa jítaü le buídutimaati sügü láu játa anímaalu luágu cátei lánina siélu. <sup>24</sup>Mebéluti Crístu tídoun Lúban Búngiu tugúra to jadúga wügüriña ya ubouágu, to meja tiyáwarügüboun Lúban Búngiu to tímatimaatu siélu, siélu méme lebélura, le ní lubei larúfudagua lúngua guetó ligíbugiñe Búngiu lun lafádirijan luágu wafúleisein. <sup>25</sup>Belúti fádiri ínutimaati le jurú lídoun Fulásu Sándutimaati ában weíyaasu lídan irúmu lun ladágaragüdüni jítaü le máma líta, ánjeinti Crístu, míchaagunti lúngua quei adágaragüdüni sarágu weíyaasu lun lachíbuni figoú. <sup>26</sup>Lun jamúga ítara líña lan, gásu jamúga loúnwen sarágu weíyaasu lúmagiñe ladügün uboú. Masúsereduntí ítara, lubáragiñe líra, dan le lagúnfuliruña lán buri dan, chülúguaali Crístu ábanrügü weíyaasu, íchaagueina lúngua lun lagídaruni figoú. <sup>27</sup>Ítara quei sun lan güriña lúnti lan jóunwen ábanrügü weíyaasu, lárígiñeme ábame jagúserawagüdüni, <sup>28</sup>ítara líña giñe líchaagun Crístu lúngua ábanrügü weíyaasu lun lagídaruni jafígoun güriña. Lachúlürüba wéyu lun lagríbudun Crístu ubouágoun, mámaalime lun lagídaruni figoú liábin, liábinba lun lanúgüniña sun ja agúrabubalin liábin siélun lun jabíjini sun cátei lánina jasálbarun.

**10** <sup>1</sup>Lilúrudun Moisés liyáwa rügüñein méja buri cátei buíti lé meja lúnbei lanúgüni Crístu joun güriña, le lásiñerubei lúrudu íchiga joun. Ja lubeíti ayárafadubaña lun Búngiu lídaangiñe játa anímaalu le adágaragüdüwabei lun Búngiu según lilúrudun Moisés, lé buri adágaragüdüwabei ságü irúmu, siñáti meja jadáriruni jabuídurun le gumúti ítara. <sup>2</sup>Lun jamúga gayára lan labuíduragüdüniña lúrudu le gumúti ligíbugiñe Búngiu, ába jamúga madügünjali lan adágaragüdüni buri le, lugúndun ja adügübalin, láu jamúga jarúmadun ában weíyaasu lídaangiñe jafígoun lun súnwandan, masándiragunjaña jamúga jóungua láu dúru luágu figoú. <sup>3</sup>Seríwiti adágaragüdüni buri le lun larítaguagüdüniña luágoun jafígoun ságü irúmu, <sup>4</sup>quei siñá lubei lagídaruni játa bágasu kuma játa gábara figoú.

<sup>5</sup>Ligía laríñagunbei Crístu lun Búngiu dan le lebélurunbei ubouágoun.

Mabúseerúntibu adágaragüdüni ni anímaalu íchugúti bun, aráanserügütibu ában úgubu nun lun nedéregeruni bun.

<sup>6</sup>Magúndaantibu láu buri jagudún anímaalu luágu latáru bun, ní buri láu adágaragüdüni lun ladáuragun figoú.

<sup>7</sup>Ábati nariñagun. “Núbinjadina ubouágoun lun nadügüni bugúndan, Nubúngiute,

ítara queísi búruwaña líña lan nuágu tídan Berérún.”

<sup>8</sup>Furúmiñe, laríñaga luágu mabúseerun lan Búngiu, magúndan ligía, láu adágaragüdüni, ni jáu anímaalu íchugúti lun, ni anímaalu gudáwati luágu latári, ni adágaragüdüni lun ladáuruni figoú, láu sun lán buri cátei le uágubei laríñaga Búngiu lídaangiñe Moisés joun güriña lun jadügüni. <sup>9</sup>Laríñaga Crístu lárígiñe. “Núbinjadina lun nadügüni bugúndan, Búngiu.” Laníchigu líra, núbinjali Crístu ubouágoun lun lagúmuchaguagüdüni igáburi le ladágaragüdüniwa anímaalu, lun líchaagun lúngua lewéñegua. <sup>10</sup>Ligía lugúndanbei Búngiu, lun larúmadagüdüniwa ligíbugiñe láu loúnwen Jesucrístu ában weíyaasu lun sun dan luágu wafígoun.

<sup>11</sup> Sun fádírigu juríu, ságü wéyu jadúgüni buri ában méme adágaragüdüni, láu sun siñá lan lagídaruni adágaragüdüni ligía figoú. <sup>12</sup> Ánjeinti Jesucrístu, ában rügüñein weíyaasu líchaagun lúngua luágu figoú lun sun dan, ábati lagíribudun siélun, ába lañúurun lueígiñe loúnwenren Búngiu. <sup>13</sup> Níjein ñi guetó agúrabaja líchuguniña Búngiu láganiñu lábugiñoun lubáfu. <sup>14</sup> Láu loúnwen ábanrügü weíyaasu, ába labuíduragüdüniña lánigu Búngiu, le gumúti, lun sun dan. <sup>15</sup> Choúru lumúti gíñe Sífiri Sándu cátei méme ligía woun, lugúndun laríñaga le laríñagunbei Búngiu.

<sup>16</sup> Darádu le lúnbei nadúgüni jáma lárigiñeme buri wéyu ligía, ítara lúba, líña laríñagun Búngiu.

Níchugubei nugúmadin tídoun janígi,  
ábame nabúrüdüni jarítagunrugu.

<sup>17</sup> Lárigiñe laríñaga.

Marítagundúgüyaadináme luágu jafígoun ni luágu wuríbati buri le jadúgübei.

<sup>18</sup> Dan lubéfti le ferúdunawaali figoú lun sun dan, memégeirunwali ámu adágaragüdüni luágu figoú.

### **Lúnti wayárafadun lun Búngiu**

<sup>19-20</sup> Ligía lubéfti nidújeñu, láu loúnwen Crístu luágu wafígoun, gayáraajali wayábin ligíbugiñe Búngiu manúfudeiga. Úaaru bélu lun teréderuníwa lueí webélurun lídoun Fulásu le Sándutimáabei, le ñí lubei Búngiu, gidá lumutu Crístu bélu tugúya láu loúnwen. Junrénti ában iséri úma woun lúmoun Búngiu, ában úma le anúgübalíwa lídoun ibágari magúmuchaditi. <sup>21</sup> Jesúsu wafádiríñebei íñutimaati tídan Lúban Búngiu siélu, <sup>22</sup> ligía lúnti lubeí wayárafadun lun Búngiu láu tarúma wanígi, lúma láu sun wafíñen derégüdagu luágu. Jarúmagüda láaru wanígi lun masándiragun wamá woúngua láu dúru luágu figoú lárigiñe lachibúniwa, badísejjadiwa láu dúna jarúmati. <sup>23</sup> Ítara méme wamá derégüdagu lídan wafíñen, masáansiragúnga, lugúndun gayára lan weménigidun luágu Búngiu lun lagúnfuliruni lerérun lun líchuguni ibágari magúmuchaditi woun. <sup>24</sup> Lúnti gíñe wáfaagun wíderaguniña wíbirigu lun jínsiñejabu jamá, lúma lun jadúgüni le buídubei. <sup>25</sup> Moún lumuti wafálaruni jémpulu jáni ja jéchubaña lun mídin jamá lídan wadámuridagun, wagía affíñetiña, le lúnbei wadúgüni, lun wíchugun gurásu joun wíbirigu, guetótima láu aríja wamáni luágu yaráfaali lan luwéyuri Wabúreme Jesucrístu lun lagíribudun uboúagun.

<sup>26</sup> Lugúndun ánjawa affígounja láu wíchuguni wanágan luágu Crístu lárigiñe wasúbudiruni luágu ligía rügüñein lan agídarei figoú, úaali ámu luwúyeri lun wasálbarun lídaangiñe wafígoun. <sup>27</sup> Ában rügáali cátei lun wagúrabajani, lun lagúseragiüdúniwa Búngiu láu ában lanárime igáni, ábame wagúnrichawagún jáu sun jíbiri láganiñu Búngiu lídan wátu geméti. <sup>28</sup> Dan le ladúraaguni ában gürigia lílúrudun Moisés, áni añájein biáma o úrüwa geféentiña luágu, ába laríñagun lílúrudun Moisés luágu lúnti lan loúnwen gürigia ligía, magúdemejabuti lúru

lun. <sup>29</sup>Weiritimaati sífuri le jadúnabei ja mebéresenbaña láu Liraí Búngiu, mebéresen jagía láu líta, anába jameí Sífiri Sándu le jínsiñejabubei joun. Líta Jesucrístu, ligía achoúrurubalin lidáradun Búngiu wáma, le adúgübalíwa jarúma ligíbugiñe. <sup>30</sup>Subúdi wamúti ligáburi Wabúreme Búngiu le aríñagubei. “Áu le lúnbei labeichaguniña gürígia, áu le lúnbei lafáyeigüdüniña luágu jaffígon.” Aríñagati gíñe. “Nagúseragüdübaña numútuniña.” <sup>31</sup>¡Fugiábu gürígia le uágunti láburuja ligáñi Búngiu le wínwanbei lun sun dan!

<sup>32</sup>Jarítagua jumá luágu buri wéyu le sügüjalibei dán meja le jerésibirubalin larúgounga luágu Jesucrístu. Weiriti meja jasúfurirun lídoun meja dan ligía, áni awánda jumúti sun cátei láu gurásu. <sup>33</sup>Añájein jídaangiñe, anabúatiña, ouserúa jagía wuríba ligíbugiñe guríriguati ladúga jefíbugun lúma Crístu, jíbiri, sífuritiña ladúga gamádagua jamá jáma ja wuríbabaña ouserúniwa. <sup>34</sup>Gudémejabutün meja joun ja furísunrugubaña, ásta láu ugúndani ígiraguagüdatün júngua lun lagídarún le júmabei jueí, subúdiñu jumeín luágu njein lan cátei júma siélu le buítimaati, le siñábei lagídarún jueí. <sup>35</sup>Guetóti, meféridira jumeín lubeíti jeménigi luágu Búngiu, lugúndun jerésibiruba lan ában oúnwenbun afáyeiragülei siélu. <sup>36</sup>Gagúraasun jumá, lun lárigiñeme lan jawánduni asúfuriruni queísi labúseerun Búngiu, gayára lámuga jerésibiruni le lúnbei líchuguni Búngiu jun, siélu. <sup>37</sup>Taríñajare Lerérun Búngiu luágu lagíribudun Crístu ubouágun.

Málüjali ánjein núbin le lúnbei liábin,  
madárasarunbei sarágu dan.

<sup>38</sup>Le nerésibirubei queísi richáguati nigíbugiñe, labágariduba láu lafíñerun nuágu, líña laríñagun Búngiu.

Ánjein leféridira lafíñen, magúndaanbadina lúma.

<sup>39</sup>Wagía, mítaraanbádiwa queí gürígia ja eféridirubalin jafíñen luágu Búngiu, ába jeféridirun, wasígiruba láu sun wafíñen luágu daríme woúnwen, belú támuga wawáni siélun.

### Luáguti afíñeni

**11** <sup>1</sup>¿Cáteigi afíñenibei? Afíñeni, achoúrurúni le gumúti luágu wabíjibei lan le wagúrabubei, lúma wachoúruruni le gumúti luágu nreín lán buri cátei láu sun maríjin wamáni. <sup>2</sup>Niján luwúyeribei meja jafíñen jádaangiñe binádu wagúbüriugu luágu Búngiu, ába lagúndaarun jáma.

<sup>3</sup>Láu wafíñen, wasúbudirei luágu Búngiu lan adúgübalin ubou láurügü lerérun, le lubeíti ubou le waríjubei guetó, máma lídaangiñe cátei lé meja arijúabei ladügúwa.

<sup>4</sup>Láu lafíñen Abél, dagágüda lumúti le labúseerúbei Búngiu sügü láu le ladágaragüdübei Caín, ligía lerésibirunbalin Búngiu queísi richáguati, ába lerésibiruni ladágaragüdüni lun. Láu sun lubeíti jilá lan Abél, nijángua luwúyeri lafíñen queísi jémpulu woun.

<sup>5</sup>Láu lafíñen Enóc, lanügúwa siélun moúnwenga, áni madárirúnwati lúgubu lugúndun barú lani meja Búngiu. Áni taríñajare Lerérun Búngiu



luágu, luágu lubáragiñebei lán meja lanüügün Enóc, gúndan lan Búngiu láu ya ubouágu. <sup>6</sup>Ánjeinti wagía, siñáti gúndan lan Búngiu wáu ánjein mafñien wabeí luágu, lugúndun lun wayárafadun lun, gásu waffñerun luágu níjein lan áni líchuguba jafáyeirúja ja álujabalín.

<sup>7</sup>Láu lafñien Noé, dan le lawísarunbalin Búngiu luágu ladágaruba lan ában oúnwenbun gúnran, láu sun maríjiñajagili lan gúnran, ába ladügüni le lubeíbei Búngiu, ába ládaragun ában oúnwenbun ugúnein lun lasálbarun jáu lufámilian. Arúfuda lumúti lafñien Noé oúnwenbun mafñieni le jawágubei jíbiri gürígia ubouágu. Ába lanügüni Búngiu Noé queísi ában wügüri richáguati lúma, luágu lafñien.

<sup>8</sup>Láu lafñien Abrahám, dan le lagúarunbei Búngiu lun lun lígiruni lageíra lun lídin lídoun ámu fulásu le lúnbei lání lan, ába ladügüni le lubeíbei Búngiu, ába láfuridun lageíragiñe, ibídiñouna lun jalíñounbei lan. <sup>9</sup>Ába laganoún lídan iséri fulásu ligía, láu sun teréncha lan ñi, ladúga lafñien luágu lerérun Búngiu lun luágu líchugubei lan fulásu ligía lun. Laganoúia tídan múná adügütu láu jára anímaalu, ligía méme gñe jadügübei Isáac, le liraú, lúma Jacób, le libári, ladúga jalágaante lan fulásu ligía lúmagiñe Búngiu. <sup>10</sup>Adúga lumúti Abrahám sun líra ladúga agúrabaja lan lebélorun lídoun lubuídun ubúrugú siélu le ladügübei Búngiu, le adúrarubei lun sun dan.

<sup>11</sup>Láu gñe taffñien Sára, láu sun meja weíyaaru tan lun tagáraüdin, resíbi tumúti ubáfu lúmagiñe Búngiu lun tagáraüdin, garaútu ában irájü ladúga taffñerun luágu lagúnfulirubei lan Búngiu le laríñagubei. <sup>12</sup>Láu sun lubeíti weíyaali lan Abrahám lun garaú lan, ñúbinti lun ganébaanfaangubei lan sarágu, quei warúguma ja siélubaña, quei gñe lágu buri ságoun le lárubei béya le siñábei labájüdüñ.

<sup>13</sup>Jiláguatiña Abrahám jáma lirájüñü láu jaffñien luágu Búngiu, merésibirunga jameí sun le uágubei laríñaga Búngiu luágu líchugubei lan joun, subúdi jamúti luágu lídaanme lan dan le lúnbei liábin, lagúnfuliruba lan Búngiu láu lerérun, ába jagúndaaragun luágu. Subúdi jamúti luágu máma lan jageíra ubou le, jayábin rüügüña ebéluja queísi teréncha ya. <sup>14</sup>Gürígia ja arítagubaña ítara, arúfuda jamúti luágu jáluaja mémeña lan ában ageíraü lun jageírame. <sup>15</sup>Lun jamúga fulásu lan le ñígíñe lubeí jáfurida ageíraübei le jáluajabei, gayáraayati jamúga jagíribudun járigoun ñjin. <sup>16</sup>Ában buga ageíraü buítimaati jabúseerúbei, ageíraü le siélubei. Ladúga níjein lan jarítagn luágu cátei le lánina siélu, ligía úa lubeí nibúsigari lan Búngiu lun Jabúngiutebei lan, ába laráanserun ában fulásu joun siélu.

<sup>17</sup>Dán meja le louchagunbalin Búngiu Abrahám láu laríñagun lun lun láfaruni liraú le Isáac jilágubei lun ladágaragüdüni lun, afíñe mémeti luágu Búngiu, rúguatí yebe lúngua lun ledéregeruni liraú le ábanrügüti, <sup>18</sup>láu sun aríñagaali lán buga Búngiu lun luágu sarágubaña lan linébaanfaangu lídaangiñe Isáac. <sup>19</sup>Subúdirügü liñáali Abrahám luágu gabáfu lan Búngiu ásta lun lásaaragüdüni Isáac lídaangiñe ouweni, áni ítagaraúyebe ladügüni Búngiu láu líchuguni Isáac lárigoún lun Abrahám lubáragiñe yebe láfaruni.



<sup>20</sup> Affñeti Isáac luágu ladúgübei lán Búngiu le laríñagubei, ába laríñagun joun lirájüñü ja Jacób luma Esaú luágu labínirubaña lan Búngiu lídan dan le lúnbei liábin. <sup>21</sup> Laú laffñen Jacób, dán meja le louíwe lan, biní lumuti cáda ában jádaangiñe lirájüñü José, ába ladímurejan luágu luweírigun Búngiu, ragüñu luágu lígiri lubádun. <sup>22</sup> Láu laffñen José, lubáragiñe louñwen, aríñagati luágu jáfuriduba lan Israelítagu Ejíptogiñe, aríñaga ligía lun janügüni lábu jáma dánme le jígiruni fulásu ligía.

<sup>23</sup> Láu jaffñen lagúbürigu Moisés, dan le lagúriajounbei, ába jarámuduni luágu úrüwa játi, ladúga jaríjin luágu buídumeraü lan, janúfudetiña lueí lúrudu le líchugubei urúei lun jañáradawagüdúniwa wügúriña irájüñü. <sup>24</sup> Láu laffñen Moisés, dan le wügúrijali, májati lun lanügúniwa queísi tiraü liraü lurúeite Ejípto, <sup>25</sup> jímein lumúti lasúfurirun jáma lánigu Búngiu lubáragiñe laganoún buídu tídan lúban urúei, to lánina figoú. Subúdi lumúti luágu madúra lan luwúyeri ugúndani ligía sarágu dan. <sup>26</sup> Rísitimaati lasándiragun lúngua láu lasúfurirun únabuni lueígiñe Crístu le lúnbei liábin, sügú láu laganoún lídan sun lirísin Ejípto, lugúndun luágu afáyeiruaiaü le lúnbei líchuguni Búngiu lun, líchigei larítangun. <sup>27</sup> Láu laffñen Moisés luágu Búngiu, ába lígiruni Ejípto, manúfudeiga lueí ligáñi urúei, reídeiti derégüdagu lídan larítangun camá jamuga aríagu líña lun Búngiu le marijñbei.

<sup>28</sup> Láu laffñen Moisés ladúgei fédu le gíribei páscua, ába louñajan abájichaguei tubéneri jában Israelítagu láu jítaü lun dánme lan le lásügürün ánjeli le lánina ouweni, máfarun lámuga ni ában jaraü Israelítagu le íbugañaü. <sup>29</sup> Ladúga jaffñen Israelítagu luágu Búngiu, ába ladúgün Búngiu úma joun lídaangiñe dúna le gíribei Barána Funáti, lun gayára lan jástügürün eíbugeina camá jamuga múa le mábeiti. Dánti le jabúseerúnbei Ejíptona lun gíne jástügürün quei jagía, ába ladáuragun dúna jáu, ába jañáradagun.

<sup>30</sup> Láu jaffñen Israelítagu luágu Búngiu, ába jamácharun geyégua láu lubárierun ubúrugú Jericó ságü bináafin luágu sédü wéyu, ába léiguadun louba lubárierun ubúrugú ligía. <sup>31</sup> Affñetu Raháb, tó meja jóru, luágu Búngiu, ába tarámuduniña Israelítagu aríajatiña túbiñe. Ladúga cátei le, máfarúnwatu lídan le jáfarawagún magáambaditiña lun Búngiu lídan fulásu ligía.

<sup>32</sup> ¿Cába ámu cátei nariñaga? Louguabei dan nun lun nabúrújan luágu Gedeón, Bárac, Sansón, Jefté, Davíd, Samuél luma jawágu profétagu. <sup>33</sup> Láu jaffñen, siríguatiña buri fulásu, agúmadija jagía buídu, íderagua lumútiña Búngiu queísi laríñaguni joun. Darú lumuti Búngiu jayúma liñún jaweí, <sup>34</sup> ñegútiña wátu geméti janárimeti, séfutiña lueí jáfarawagún jilágubei táu efeín. Ába jeredun ja mérebaña, núbintiña lun gabáfubaña lan wuríburugu, ába jásiiragúniña jáganiñu. <sup>35</sup> Níñanu würiña ásaaragüdúwatiña jadújeñu lídaangiñe ouweni joun.

Añájein gíne jíbiri, jiláguatiña lídan luweírin asúfuriruni ladúga jamájan jíchuguni janágan luágun Búngiu lun jamúga gayáraabei lan jígirawagüdúniwa.

Jímein jamúti jáfarawagún jilágubei luágu líri Búngiu lun gayáraabei lan jásiügürün lídaangiñe oúweni lídoun ában ibágari le buídutimaati siélu. <sup>36</sup>Jíbiri, áfagatiña léjerajoún jáu, abeichúni, agúrúawagúni láu güiringüri, luma adaürüni furísunrugu. <sup>37</sup>Áfarawagúatiña láu dübü, asíarajoúatiña jamídan jámagua, oúchawagúatiña lun jígiruni Búngiu, áfarawagúatiña táu efeín, anúrajatiña jábiñegiñe, ába jeréderun efbugañajádügü, darúgu jóúgua láurügü jára mudún luma jára gábara, fugiábugu, láu idíjeri, oúserúa wuríba. <sup>38</sup>Gürígia buri jagía ja ní lubei uboú madúna lumútiña, efbugañajádügü jána buga lídan buri fulásu mageírawati, áraabu, lídan buri lílúlun dübü weínamuti luma lídan buri júyu le múaruguti. <sup>39</sup>Sun jagía, láu sun buídu lan affíneni le jawágubei ligíbugiñe Búngiu, merésibirun jamúti lé buga uágubei larínaga Búngiu luágu líchugubei lan joun lumútuniña, ladúga machúlü lan Wasálbaragüle uboúagun lídan jadáani, <sup>40</sup>labúseerun Búngiu lun lídaanrügüba lan ában wáma jayábin lun jerésibiruni abíniruni le líchugubei Crístu joun lánigu.

### Rúwamei waríjin luágun Jesúsu

**12** <sup>1</sup>Ítara líña meja jagáburidun sun jíbe gürígia jagía lídan dan le sügújalibei, láu jaffínen luágu Búngiu. Ában jémpulu jagía woun lun ítara méme lan wagáburi. Ibágari le, queísigubeirügü ában eíbaaguni, gidáwamei sun le erédejabiliwa wawáriua, luma figoú le agúrúgubalíwa, adúga wameí eíbaaguni le wabáragiñebeí láu gurásu, láu sun waffínen luágu Jesucrístu. <sup>2</sup>Rúwamei waríjin luágun Jesúsu, le ídaangiñebeí liábin waffínen, le gíñe abuíduragüdübalin waffínen le gumúti. Súfuriti Jesúsu luágu gurúwa, mebéresenga ligía láu nibúsigarídüna lan luwúyeri oúweni ligía, lugúndun subúdi lání luágu lásun lánme lasúfurirun, lagúndaaruba lan, ába lañúurun lueígiñe loúnwenren Búngiu.

<sup>3</sup>Lídan le jóúchawagúniwa, samína jumá lubeíti luágu lání Jesúsu jémpulu, luágu lawánduni sarágu súfuri jámagiñe gafígountiña, ligía mabúchadalá lubeí juágu, máburujan ligíame jarúna. <sup>4</sup>Machúlügidün lúmoun oúweni lídan jageíndagun luma figoú queí ligía. <sup>5</sup>¿Bulfei jumásan dimúrei le líchugubei Búngiu jun queísi lirájüñü? Láriñajare tídan Lerérun.

Nirai, míchigabá mabájüdüni luágu abeichúni le líchugubei

Babúreme Búngiu buágu lídan le wuríba lan bigáburi, máburujan ligíame barúna dan le ladeínjan bun.

<sup>6</sup>Lugúndun arúfudajati Búngiu joun ja jínsiñebaña lun, beílumutiña gíñe ja lerésibirubaña queísi lirájüñü.

<sup>7</sup>Áfaga jumeí abeichúni lúmagiñe Búngiu, lugúndun loúseruñadün queísi lirájüñü. ¿Níjein funági isáani mabeíchun lumúti lúguchi? <sup>8</sup>Ánjaün mabeíchun lan Búngiu, queísi labeíchuniña sun lisáanigu, mámarügü jíña lisáanigu ja tímatimaatiña, bástadi jugúya. <sup>9</sup>Dán meja le ñúbürigidiwa, beíjamutíwa meja wagúbüri, áni inébetiña meja woun. Lúntimaati wagáambuni Wáguchi le siélubei, lun gabágaribadiwa lan. <sup>10</sup>Jabeíchuniwa meja wagúbüri ya

ubouágu lúnriigü murúsun ibágari le, lun jagúriaianíwa buídu según jabáfu, ánjeinti Búngiu, lun waságarun buíti lídaangiñe labeichúniwa, labeíchawa lun ladúgüniwa lun buídu wamá ítara quei buídu lan. <sup>11</sup>Inártuni luágu úa lan abeichúni áuti wagúndaara lídan le werésibiruni, gárirügüti woun, ánjeinti ja afúrendeirubaña lídaangiñe abeichúni, ibíjatiña ában ibágari lánina ísuruni lúma darángilaü lídaangiñe abeichúni ligía, lárigiñe.

### Mamájara wamá lun Búngiu

<sup>12</sup>Rújuma lubefti iséri érei lun jarúna le bucháalibei uágu lárigi asúfuriruni, lúma lún buri jigáchürügü le débiljalibei, <sup>13</sup>áluaja jumeí úma le surúbei. Mígira jumá lébuna chugéguaü lídan úma lueí jeíguadun ja débiliginaña lídan jafíñen, íderaguarügü jumáña lun jóúdin jabáruaguóun lídan jafíñen.

<sup>14</sup>Jouícha jumá lun lídan jumá darángilaü jáma sun gürígia, abágarideina ában ibágari le jarúmati, lugúndun le wíyebei igáburi, siñábei lachúlürün lúmoun Búngiu. <sup>15</sup>Toúnigi jumá lueí njein lan ában jídaangiñe meíbugunti buídu lúma Búngiu, ábame leféridiragüdüni jafíñen jíbiri queísi ladúgüni jíduru gífti le abíñaragubalin sun le agúurubei luágu. <sup>16</sup>Úa la ni ában jídaangiñe agámariduti mamáriedunga, míchugun ligíame mebéreseni luágu cátei le lánina Búngiu. Ligía cátei le meja ladúgübei Esaú, ába lalúguruni lirícha queísi íbugañaü luágu ában asíedu eíginí. <sup>17</sup>Subúsi jun luágu lárigiñe lán buga ladúgüni, buséngili yebe lerésibiruni labínirun lúguchi queísi íbugañaü, mabíjin láali, siñáali lasáansiraguni lúguchi le adúga láalibei láu sun layájuajan Esaú láu igárigu.

<sup>18</sup>Jugúya, mayárafaduntün lun cátei le gayáraabei jasándiruni queísi lasúseredun joun Israelítagu dán meja le jerésibiruni binádu lidáradun Búngiu jáma. Yaráfatiña meja lun wúbü le Sión, le durúngubei láu wátu gemetí, le ní lubei njein lán meja lubúriga lúma luríbouga, <sup>19</sup>magáambun jumúti gíñe lamúri fídu lúma lumálali Búngiu le adímurejabei joun. Ja agáambubalin umálali ligía, ayúmuraguatiña lun jebé lan ladímurejan joun. <sup>20</sup>Jadúgünbalin líra lugúndun luweírin janúfude lueí lagúmadijan Búngiu, ladúga larináhare. “Le íchuguti lugúdi luágu wúbü, afarúalá jilágubei láu dúbü o táu lan ában efeín, íbini ában lan anímaalu”, ladúga fulásu ligía, njein Búngiu ní. <sup>21</sup>Weíriti lanúfunejabu cátei le jaríjubei, darí lun larinágun Moisés guánarügü. “Nadádagaruña láu anúfudei.”

<sup>22</sup>Ánjein jugúya, lábugiñe iséri darádu, núbínjadiun lun cátei weíriti sügú láu le únbei jayábin já buga lábugiñebaña binádu darádu. Yaráfaadün lun wúbü Sión le siélubei, lílanaadün lubúrugute Búngiu le wínwanbei, le ában Jerusalén le siélubei, le ní lubei jagánawa sun ánjeligu, ja ájuduragubaña lun jíchugun uweíriguni lun Búngiu. <sup>23</sup>Lídaañadün jadámurin lirájüñü Búngiu ja bírúwañubaña íri siélu. Lun Búngiu le agúseragüdübaliña sun gürígia jayárafada, lídaañadün ában jáma ja ouwegubaña ja buídubaña igáburi ubouágu, áni búngüda lumúti Búngiu lubuídun

jagáburi siélu. <sup>24</sup>Ñúbinjadiün lun Jesúsu, le búyei lun iséri darádu, bajíwaguaadiün láu líta Jesúsu lun lachibúniwa jífígoun, le ábanbei cátei weíritimaati sügü láu le labúseerúbei líta Abél—lun lagúseragüdúniwa Caín luágu láfaruni Abél jílágubei.

<sup>25</sup>Ligía mamájara jumá lubei jagáambuni Búngiu. Meséfujaña ligía meja Israelítagu ja mebéresenbaña láu Búngiu, dán buri meja lerérunei joun lídaangiñe Moisés, le ábanbei lílana uboú, gúbume siñá lan weséfurun ánjein wíchiga wanágan luágun Búngiu lídan le ladímurejan woun lídaangiñe Liraí, le lílana siélu. <sup>26</sup>Jingígüda lumúti meja lumálali Búngiu uboú lídan dan ligía, ánjeinti guetó laríñajare. “Nánjingichagüdúbeiya mámarügü uboú, ásta gíñe siélu.” <sup>27</sup>Dan le laríñagun “nánjingichagüdúbeiya”, míni lan luágu lagídarúba lán buri cátei le márügüdünei luágu ébuu derébuguti, ábame leréderun le siñábei lánjingichúniwa. <sup>28</sup>Arúejani le líchugubei Búngiu woun siñáti lánjingichún. Rúwama lubeíti eteíngiruni lun Búngiu luágu líra, judúgua wamá lun láu inébesei lúma gúnfuli queísi labúseerun, <sup>29</sup>lugúndun lagúmuchaguagüdúbei Wabúngiute sun cátei le mabuídunti queísi lagúmuchaguagüdün wátu geméti cátei.

### Ída lúba lan wagúndaaragüdüni Búngiu

**13** <sup>1</sup>Jínsiñegua méme jumá júmagua queísi idújeñu lueígiñe Jesucrístu. <sup>2</sup>Mabúlieida jumeí lun jebélaagüdúniña achúlürütiña júbiñoun láu ugúndani. Sarágu jáña gürígia, rújaña ubáraü joun ánjeligu láu jadúgüni cátei le, ibídiñoun joun.

<sup>3</sup>Jarítagua jumá jawágu adaürütiña, queísigubeirügü jamúga gíñe jadaürüña lan jáma. Jarítagua jumá jawágu ja oúserúabaña wuríba, quei níjein lan gíñe ában úgubu juágu le gayáraati lasúfurirun.

<sup>4</sup>Buíti cátei lun jagámaridun, áni lúnti júmagua jumá darí lun jóunwen. Ja asáansijatiña jámari lagúseragüdúbaña Búngiu, lagúseragüdúbaña gíñe ja adúgúbaña salúfuri.

<sup>5</sup>Míchiga jumeí jínsiñejabu luágun seínsu, gúnda jumá láu le júmati, lugúndun líchugubei Búngiu le jemegeirubei jun. Aríñagaali. “Natoúnigirubadibu, mígirun nábume.” <sup>6</sup>Gayáraati lubeíti waríñagun láu afíñeni.

Nabúreme Búngiu íderagubalina, manúfudebadina.

Siñáti jadúgün gürígia ni cáta náu ánjeingubeirügü busén Búngiu.

<sup>7</sup>Jarítagua jumá jawágun ja arúfudajañabaña jun, ja apúrichijabalin ugánu lání Búngiu jun, samína jumá luágu buíti le ñúbinjalibei lídaangiñe jabágari, falájumei jémpulu le lání jafíñen.

<sup>8</sup>Masáansiragunti ligáburi Jesucrístu, ligía meme gúñaarü, ugúñe, lúma súnwandan. <sup>9</sup>Mafálara jumá arúfudajani le ámuñegueinarügüti lueí le larúfudajabei Jesúsu. Resíbitá wawáni érei lúmagiñe línsiñejabu Búngiu, siñáti terésibirun wawáni ni cáta lúmagiñe lúrudu buri luáguti eígini. Igáburi ligía, miábinti lun ladúgüba lan buíti joun ja afálarubalin.

<sup>10</sup>Wagía afíñetiña luágu Crístu, ibíjatiwa gíñe ában latáriu, le gurúwabei le uágubei louwe Crístu luágu wáfígoun. Ja asígirubaña láu binádu jagáburi juríu,

siñáti gafánran jamá lídan le líchugubei loúnwen Crístu. <sup>11</sup>Jafádirin juríu le íñutimaabei belúgüda lumúti játa anímaalu lídoun Fulásu Sándutimaati quei adágaragüdüni luágu figoú, jágubu anímaalugu jagía, boúgudi lueí ubúrugú lágudúa. <sup>12</sup>Ítara líña gíñe jiláti Jesúsu boúgudi lueí ubúrugú lun lachíbuni wafígoun láu líta guánarügü. <sup>13</sup>Queímoun lubeíti lun Jesúsu, boúgudin lueí fulásu, boúgudin lueí binádu igáburí, asúfurireína únabuni luágu líri queísi lasúfurirun wawágu. <sup>14</sup>Lídan uboú le, úati ni ában fulásu wáma le adúruruti lun sun dan, wáluajañein ubúrugú le lúnbei ñíjinbadiwa lan lárigiñe ibágari le. <sup>15</sup>Ligía lúnti lubeí wíchugun eteíngiruni lun Búngiu súnwandan lídaangiñe Jesucrístu le wafádiríñebei. Eteíngiruni ligía, ligía luwúyeríbei adágaragüdüni le labúseerúbei Búngiu wámagiñe. ¡Rúwama lubeíti uweíriguni lun láu wayúma! <sup>16</sup>Mabúlieida jumá jadúgüni le buídubei, lúma lun jafánreinruni júmati jádan ja mabíjinbaña, lugúndun niján buri cátei le áubei lagúndaara Búngiu.

<sup>17</sup>Gagáambadi jumá joun ja arúfudajabaña jun, derégegua jumá júngua joun, lugúndun jagía oúnigirubarun juwáni, áni quei jasúbudiruni, gásu jagúserun ligíbugiñe Búngiu luágu jatoúnigirunün. Joúcha jumá lun medéreragüdüni jumáni jawádigimari, lugúndun mabuídunbei jamúga gíñe líra jun.

<sup>18</sup>Ayúmuragua jumá lun Búngiu wawágu, choúru wamúti luágu darángilañu líña lan warítangun quei busén wabeí buídu lan woúserun lídan sun cátei. <sup>19</sup>Amúriajatina júma lun jayúmuragun lun Búngiu lúnya gayáraabei lan nídín aríjaün madíse.

### **Abíniruni buri lúma lagúmujoún buri mábugaü**

<sup>20</sup>Ayúmuraguatina lun Búngiu, le íchugubalin darángilaü, le gíñe ásaraagüdübalin Wabúreme Jesucrístu lídaangiñe ouweni, lun líchuguni sun ubáfu le busénwabei jun, lun jadúgüni lugúndan. Wabúreme Jesucrístu ában le atoúnigiruti lumútuniña buídu queísi ában atoúnigiruti mudún. Ítara líña ladúga líta, le achoúrurubalin lidáradun Búngiu, le adúrurubei lun sun dan, wáma. <sup>21</sup>Ayúmuraguatina gíñe lun Búngiu lun luwádigimaridun jídan, lídaangiñe Jesucrístu, lun gayáraabei lan jíchugun ugúndani lun. ¡Uweíriguni lun Crístu lun sun dan! Ítaralá.

<sup>22</sup>Nidújeñu, ayúmuraguatina jun lun jerésibiruni dimúrei le abúrüja náalíbei jun tídan murúsun gárada to. <sup>23</sup>Niján ában ugánu jun— ¡furíjali wadúje Timotéo furisunrugugiñe! Ánjein núbin yájoun, nanúgübei númagua dánme le nídín aríjaün.

<sup>24</sup>Mábuga níña joun sun tábutigu ligílisi lúma joun sun jíbiri wadújeñu lídan wafíñen. Mábuga jáña wadújeñu ja Ítalianu jun.

<sup>25</sup>Binílaün Búngiu sun jugúya, ítaralá.